

BELEIDSNOTA VLAAMS MINISTER JO VANDEURZEN

Onderstaande nota bevat een analyse van de beleidsnota 2009-2014 van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen. Het VVSG-memorandum is de toetssteen. De nota vermeldt wat volgens VVSG de positieve elementen zijn, de onvoldoende duidelijke en negatieve elementen en wat de ontbrekende elementen zijn.

1. Algemeen

Positieve elementen:

- De beleidsnota bevat een gestructureerde inhoudelijke boodschap aan de hand van beleidsdoelstellingen. De nota is een geïntegreerd document en geen loutere opsomming van sectorale acties.
- Er is ruime aandacht voor de situatie van mensen in armoede of in kwetsbare situaties en voor een betere toegankelijkheid en toekenning sociale rechten (b.v. basisdecreet sociale bescherming).
- Inhoudelijk pleit de beleidsnota voor een gediversifieerd welzijnsbeleid op basis van onderscheiden doelgroepen (ouderen, jongeren,...) en verschillende domeinen (kinderopvang, ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg...); de nota bevat zowel preventieve (b.v. benadering opvoedingsondersteuning) als curatieve maatregelen.
- De beleidsnota heeft aandacht voor de 'belendende percelen' en maakt bruggetjes naar andere beleidsdomeinen: wonen, werk, sociale economie, onderwijs, mobiliteit, gelijke kansen. Op deze wijze draagt ze bij tot een essentiële VVSG-bekommernis, nl. een meer geïntegreerd Vlaams beleid tot stand brengen.
- Er wordt op diverse plaatsen in de beleidsnota verwezen naar het belang van toegankelijkheid van dienst- en hulpverlening, naar de nood aan integraal werken en naar de regierol van lokale besturen. Wat dat laatste betreft zet de beleidsnota een mankement in het Vlaams regeerakkoord recht.

Ontbrekende elementen:

- Concrete plannen om de regierol van de lokale besturen te versterken ontbreken vaak of de specifieke meerwaarde die lokale besturen hierin kunnen bieden wordt niet gevalideerd. Zo moeten alle betrokken actoren de regierol van de lokale besturen ook effectief erkennen; daarom moet die rol ook verankerd worden in de verschillende sectorale regelgevingen, zo niet blijft dit dode letter.

2. Ouderenzorg en thuiszorg

Positieve elementen:

- De beleidsnota erkent de rol en het belang van de lokale besturen in de zorg.
- De VVSG is bijzonder enthousiast over het concept van dementievriendelijke gemeente. Wij zijn ervan overtuigd dat dit voor personen met dementie een interessante piste is om integraal deel uit te blijven maken van de samenleving. Graag willen we dan onze expertise omtrent ouderenzorg, maar zeker rond inspraak en participatie op lokaal niveau ter beschikking stellen om dit concept ook in de praktijk te realiseren.
- Deze knowhow hebben we uiteraard ook omtrent het onderzoek naar de voor- en nadelen van de organisatie van het residentiële zorgaanbod door publiek, non-profit of commerciële zorgaanbieders.
- We zijn enthousiast over de paden die de minister aangeeft omtrent ontschotting en ontkokering. We zien daar veel kansen in. Niet alleen door extra samenwerking tussen ouderen- en thuiszorg, maar ook in het beslechten van de beschotten tussen de woonzorg en de psychiatrie en gehandicaptenzorg.

- VVSG staat zeker ook positief t.o.v. de beleidsintenties om meer aandacht te hebben voor het verbeteren van de participatie in de woonzorgvoorzieningen en om een onderzoek te voeren naar zorgethiek en goed bestuur in de voorzieningen.
- Het is positief dat de minister werk zal maken van een vereenvoudigde bijdrageschaal in de gezinszorg en aanvullende thuiszorg.

Onvoldoende duidelijke of negatieve elementen:

- Wat betreft de ouderenzorg wordt de nadruk vooral gelegd op de infrastructuur. Ouderenzorg is nochtans veel meer dan enkel de infrastructuur. We begrijpen dat het investeren in de infrastructuur een grote hap vergt uit het Vlaamse budget, maar hadden graag wat meer Vlaamse ambitie gelezen in de beleidsnota.
- Het is onduidelijk hoe de programmatie zal bijgestuurd worden en hoe de link zal zijn met de nieuwe regelgeving m.b.t. de voorafgaande vergunning.
- In het kader van het woonzorgdecreet wil men vernieuwende concepten uitwerken zoals de zorghotels. Staat dit ergens vermeld in het woonzorgdecreet? Zorghotels zijn het ontwijken van de normering, de programmatie en de personeelsnormen voor kortverblijf.
- We zien niet in waarom er een groei nodig is voor de diensten voor maatschappelijk werk van de ziekenfondsen. Hetzelfde werk wordt al gedaan door de OCMW's, net als de coördinatie van het multidisciplinair overleg dat ook op heel wat plaatsen door de OCMW's (of een samenwerking van OCMW's) wordt uitgevoerd. In tijden van schaarse middelen is hier een besparing te realiseren.
- We hopen dat de Vlaamse regering bij haar onderzoek naar de verruiming van de mogelijkheden van samenwerking en verzelfstandiging van openbare voorzieningen in de zorgsector (zie ook beleidsnota binnenlands bestuur minister Bourgeois) grondig overlegt met de VVSG.

Ontbrekende elementen:

- De discrepantie tussen het opleggen van steeds meer Vlaamse regels en de onderfinanciering van de ouderenzorg wordt in de beleidsnota op geen enkele manier aangepakt. Nieuwe kwaliteitsregels en een nieuw inspectiesysteem zijn goed, maar er wordt van de sector veel inspanningen gevraagd zonder uitzicht op enige beloning. De verwijzing naar de federale projecten omtrent zorgvernieuwing is nogal mager. Zorgvernieuwing die aansluit bij de visie uit het woonzorgdecreet moet starten vanuit Vlaanderen.
- Er is geen aandacht voor de lokale dienstencentra als voorziening ter preventie van de sociale vereenzaming.
- Evenmin is er aandacht voor de diensten voor logistieke hulp (tenzij deze in één adem worden meegenomen in de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg)
- We merken ook niets over een ruimere multidisciplinaire werking in de thuiszorg.

3. Zorginfrastructuur

Positieve elementen:

- Positief is zeker de aangekondigde vereenvoudiging van de VIPA-procedures en het bevorderen van de toegankelijkheid van infrastructuur die via VIPA gebouwd wordt.
- Ook het engagement om tijdens deze legislatuur voldoende VIPA-middelen te blijven voorzien is positief.

Onvoldoende duidelijke of negatieve elementen:

- We hebben alle begrip voor de moeilijkheden rond de bevoegdheidsverdeling en de krappe budgettaire context en de grote noden in de verschillende sectoren. We stellen echter vast dat wanneer investeringskeuzes gemaakt moeten worden, ouderen aan het kortste eind trekken.

Ontbrekende elementen:

- We vragen dat voor de kinderdagverblijven de VIPA-middelen ook vlotter toegankelijk worden voor kleinschalige verbouwingen (die vaak trouwens het gevolg zijn van nieuwe regelgeving, b.v. de beveiligde toegang en de nieuwe normen inzake brandveiligheid) en dat bovendien ook de initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang in aanmerking komen voor VIPA-subsidie.

4. Wonen en welzijn

Positieve elementen:

- De minister wil inzake wonen en welzijn rekening houden met de moties van aanbeveling van het Vlaams parlement. In deze moties is een prominente rol weggelegd voor het 'concept sociaal huis' en voor de lokale besturen.

Ontbrekende elementen:

- In de beleidsnota vinden we niets concreets terug i.v.m. het sociaal huis en het werken aan een toegankelijke dienst – en hulpverlening.

5. Kinderopvang

Positieve elementen:

- Een zeer goed element is zeker dat de minister wil inspelen op de stijgende behoefte aan kinderopvang en dit ook concreet zal honoreren met financiële middelen voor extra plaatsen. De koppeling van het kinderopvangaanbod aan de nataliteit én de 50%aanbod- doelstelling zijn hoopgevend.
- Positief is het voornemen om de bepalingen over de voorschoolse kinderopvang te bundelen in een kaderdecreet.
- De beleidsnota legt terecht de klemtoon op het wegwerken van de verkokering. VVSG wil hierin nog een stap verder gaan en kinderopvang uitbouwen als een ontmoetingsplaats waar gezinnen terug contact kunnen leggen met andere gezinnen en met de buurt.

Onvoldoende duidelijke of negatieve elementen:

- De beleidsnota maakt niet duidelijk hoe men een nieuw organisatie-model van de buitenschoolse kinderopvang, in samenwerking met andere partners (onderwijs, jeugd, sport) concreet ziet. In elk geval moet zo'n model vertrekken van een voldoende kwalitatief aanbod aan plaatsen waar kinderen een veilig en geborgen omgeving vinden. In zo'n samenwerkingsmodel moeten de lokale besturen een centrale plaats innemen.
- We hadden graag de sociale functie van de kinderopvang ruimer gezien dan enkel taalstimulering en voorbereiding op kleuter- en basisonderwijs. Kinderopvang heeft een eigen pedagogisch project. Bovendien vergt deze sociale functie voldoende competent personeel en dus voldoende financiële middelen voor de inrichters.

Ontbrekende elementen:

- We verwachten ook een kaderdecreet voor de buitenschoolse kinderopvang of een integratie van de bepalingen over buitenschoolse opvang in het kaderdecreet kinderopvang.
- De koppeling van het aanbod aan de nataliteit zou ook voor de buitenschoolse kinderopvang moeten gelden. Dit vergt extra middelen en een evenwichtige spreiding van het aanbod aan gesubsidiëerde buitenschoolse opvang en dagopvang.
- De beleidsnota concretiseert niet de regierol van de lokale besturen in de kinderopvang. De lokale besturen voeren de regie in samenspraak met Kind en Gezin. Voor VVSG is het belangrijk dat "deze samenspraak" concreter vorm krijgt en ook regelgevend wordt vastgelegd.

6. Aandacht voor preventie en eerstelijnszorg binnen welzijn en gezondheid

Positieve elementen:

- In het kader van de eerstelijnszorg worden de CAW's en de OCMW's genoemd als belangrijke partners. De nota bepleit de afstemming in het kader van het lokaal sociaal beleid om een complementaire en elkaar versterkende basishulpverlening te realiseren.
- Op vlak van schuldbemiddeling wil de minister de toegang tot en de kwaliteit van schuldbemiddeling voor mensen met schuldoverlast te verhogen.
- De rol van wijkgezondheidscentra in kansarme buurten wordt versterkt en uitgebreid, met het oog op het dichten van de gezondheidskloof voor mensen met een laag inkomen. Dit is een goed initiatief;

deze wijkgezondheidscentra vervullen al jaren een belangrijke rol in het bestrijden van de gezondheidskloof.

- Het is positief dat de minister het aanbod opvoedingsondersteuning wil uitbreiden. Dit is een investering in preventieve gezinsondersteuning. Dit zal echter de nodige middelen vragen; de kosten hiervan mogen niet op de lokale besturen afgewenteld worden.

Onvoldoende duidelijke of negatieve elementen:

- Concrete maatregelen op het vlak van eerstelijnswelzijnszorg worden enkel m.b.t. de CAW's voorgesteld. Sommige problematieken worden beperkt tot de CAW's, terwijl die duidelijk ook voor OCMW's gelden, b.v. de situatie van jongvolwassenen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. We vragen een ondersteuning van OCMW's en gemeentebesturen voor het uitbouwen van integrale loketten en het werken aan integrale toegankelijkheid van de dienst- en hulpverlening op lokaal niveau.
- Inzake de subsidiëring van de diensten schuldbemiddeling legt de minister een koppeling tussen een mogelijke intergemeentelijke samenwerking tussen OCMW's en CAW en de ondersteuning van de LAC's (lokale adviescommissies). Deze koppeling is niet terecht. Schuldbemiddeling is een gespecialiseerde werksoort binnen de reguliere maatschappelijke dienstverlening van OCMW en CAW die wordt aangeboden op vraag van de cliënt. De LAC-werking is een decretaale opdracht voor de OCMW's waarbij ze op verzoek van de netbeheerder voor gas, elektriciteit en water de dossiers moeten onderzoeken van klanten die hun factuur niet betalen vooraleer de LAC-zitting plaatsvindt. Beide zaken worden dan ook best strikt gescheiden, ook voor de financiering.
- Van een mogelijke rol van de gemeente en het OCMW bij een toegankelijk preventiebeleid is geen sprake. De nota spreekt enkel van overleg met middenveldorganisaties. Nochtans is voor de aanpak van gezondheidskloof is een lokale aanpak belangrijk. Er zijn reeds lokale besturen die specifiek acties ondernemen om de eerstelijnsgezondheidszorg toegankelijker maken bij kansarmen en investeren in buurtgerichte gezondheidspromotie. Ondersteuning van deze rol zou welkom zijn.
- Ondersteunt Vlaanderen ook nieuw op te richten wijkgezondheidscentra? Ook landelijke gemeenten zijn vragende partij voor WGC (Meetjesland, Wervik, Balen...).

Ontbrekende elementen:

- Er is weinig of geen aandacht voor de samenwerkingsinitiatieven eerstelijnsgezondheidszorg. Geen aandacht meer voor de coördinatie van het multidisciplinair overleg (waar steeds meer OCMW's een taak in opnemen).
- Het zwaartepunt inzake preventieve gezondheidszorg moet meer op het lokale niveau komen te liggen. Dit staat ook in het regeerakkoord. De VVSG was benieuwd naar de invulling ervan. Die blijkt zeer beperkt te zijn. De nota voegt enkel toe "dat de medische milieukundigen worden toegewezen aan de nieuwe LOGO-structuren.
- Enkel inzetten op LOGO's is niet voldoende. Door de schaalvergroting van de LOGO's wordt bovendien lokaal maatwerk moeilijk. Zeker naar de preventie van specifieke doelgroepen en zeker m.b.t. de kansgroepen hebben de lokale besturen een meerwaarde. Zoals blijkt uit verschillende studies hebben de traditionele campagnes geen vat op deze doelgroep een structurele en geïntegreerde aanpak is noodzakelijk.

7. Een geestelijke gezondheidszorg op maat van de nieuwe noden

Positieve elementen:

- De toegankelijkheid van het aanbod van geestelijke gezondheidszorg en ook vroegdetectie is een belangrijk aandachtspunt. De CGG's worden hierin versterkt zodat ze daadwerkelijke ondersteuning kunnen bieden naar andere sectoren toe.

Onvoldoende duidelijke of negatieve elementen:

- Opnieuw lijken lokale besturen en vooral OCMW's geen rol te spelen. De nota stelt dat armoede een bijzondere impact heeft op psychologisch welbevinden. De minister wil dit probleem aanpakken door samenwerkingsmogelijkheden te bekijken met de Verenigingen waar armen het woord nemen en de CGG's. Nochtans kunnen lokale besturen een belangrijke rol (kunnen) vervullen en vaak no-

den detecteren (via kinderopvang, onderwijs, sociale diensten, opvoedingsondersteuning, gezinszorg, thuiszorg, ouderenbeleid...). Ook voor dit terrein moet Vlaanderen de lokale besturen als partner erkennen.

Brussel, 27 november 2009